

EVERSHEDS BITĀNS

Eksporta darījumu juridiskie jautājumi

Māris Vainovskis

Zvērināts advokāts

ZAB "Eversheds Bitāns" partneris

2013.gada 9.oktobrī

EVERSHEDS BITĀNS

Saturs

- Eksporta darījums
- Eksporta darījuma partneri
- Eksporta darījuma pamatriski
- Pārrobežu līgumattiecībās iesaistītie riski
- Līguma noslēgšana
- Līguma noslēgšanas praktiskie un juridiskie aspekti
- Līguma forma
- Līguma saturs
- Līguma neizpilde un strīdu risināšana

Eksporta darījums

- Eksporta darījums - pirkuma līgums ar pārrobežu elementu un papildus riskiem
- Eksporta darījuma tiesiskais regulējums
- Eksports uz ES dalībvalstīm un ārpus tām

Eksporta darījuma partneri

- Potenciālā darījuma partnera meklēšana
- Informācijas iegūšana par potenciālo darījuma partneri
- Potenciālā darījuma partnera atlase

Eksporta darījuma pamatriski

- Eksporta darījuma pamatriski
 - faktiskie riski
 - juridiskie riski
 - politiskie riski
- Risku samazināšanas iespējas
 - *Expect the best, plan for the worst*

Pārrobežu līgumattiecībās iesaistītie riski

- Transportēšanas un loģistikas risks
- Nesamaksāšanas risks
- Valūtu kursa izmaiņas risks
- Preču kvalitātes risks
- Juridiskie riski
- Neparedzētu apstākļu risks
- Dokumentu atbilstības risks
- Kultūras, valodas un pārprašanas risks
- u.c.

Līguma noslēgšana

- Līguma noslēgšanas stadijas
 - oferte – priekšlikums noslēgt līgumu
 - akcepts – piekrišana
 - pretoferte – jauns priekšlikums
- Līguma noslēgšanas īpatnības pārrobežu darījumos

Līguma noslēgšanas praktiskie un juridiskie aspekti (1/6)

Līguma noslēgšanas praktiskie aspekti

- Vispārējā kārtība
 - Oferte jeb piedāvājums noslēgt līgumu
 - Akcepts jeb piekrišana noslēgt līgumu
 - Pretoferte jeb piedāvājuma noslēgt līgumu atteikums un jauna piedāvājuma izteikšana tā vietā, bet uz citiem noteikumiem

Līguma noslēgšanas praktiskie un juridiskie aspekti (2/6)

- Pārrobežu pirkuma līguma noslēgšanas un izpildīšanas prakse

Sarunas vai sarakste par līguma noslēgšanu (ne vienmēr)

Pircēja vai pasūtītāja cenas pieprasījums (ne vienmēr)

Pircēja pasūtījuma forma

Pārdevēja faktūrrēķins

Pārdevēja standartlīgums

Pārdevēja apstiprinājums

Pircēja pasūtījuma forma

Pircēja pasūtījuma forma

Pircēja (bankas) samaksa par precēm

Pārdevēja preču nosūtīšana pircējam

Pārdevēja preču nosūtīšana pircējam

Pircēja (bankas) samaksa par precēm

Līguma noslēgšanas praktiskie un juridiskie aspekti (3/6)

- Faktiski praksē ir iespējamās dažādas variācijas
- Kopīgā iezīme — standarta formas
- ICC Model International Sale Contract (ICC Publication No. 738, 2013 edition):
www.iccbooks.com/Product/ProductInfo.aspx?id=686
- Juristu speciāli sagatavots standartlīgums atbilstoši nepieciešamībām

Līguma noslēgšanas praktiskie un juridiskie aspekti (4/6)

- Kas jāņem vērā jebkurā gadījumā
 - Ja starp pusēm ir bijušas sarunas par līguma noslēgšanu un puses ir panākušas konkrētu vienošanos, šai vienošanai ir jāatspoguļojas arī standarta noteikumos (parasti to speciālajā daļā, bet, ja nepieciešams, arī vispārīgajā)

Līguma noslēgšanas praktiskie un juridiskie aspekti (5/6)

- Kas jāņem vērā jebkurā gadījumā
 - Līguma forma (mutiska/rakstiska/elektroniska/dažādu dokumentu vai formu apmaiņa/cita)
 - Teorētiski — jebkura
 - Praktiski — rakstiska (mazāk juridisko risku)
- Līguma formai galvenokārt piemērojamais likums
 - Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem (angliski — *United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* jeb *CISG*): līdz 2013. gada 1. jūnijam (obligāta) rakstveida forma
 - Latvijas likums (nepiemērojot CISG): jebkāda forma
 - Lielbritānijas likums (nav CISG dalībvalsts, līdz ar to CISG nevar tikt piemērots pats par sevi automātiski): jebkāda forma

Līguma noslēgšanas praktiskie un juridiskie aspekti (6/6)

- Kas jāņem vērā jebkurā gadījumā
 - *Battle of forms* problēma (latviski — formu cīņa)
 - Risinājumu skaidri neregulē ne CISG, ne Latvijas likumi, ne arī Lielbritānijas likumi
 - Risinājums: *first blow doctrine* (latviski — pirmā trieciena doktrīna)
 - Risinājums: *last shot doctrine* (latviski — pēdējā šāviena doktrīna)
 - Risinājums: *knock-out rule* (latviski — izsišanas noteikums)
 - Risinājums: neatzīt līguma noslēgšanu
 - Secinājums — ja līguma noslēgšanā standarta formu izmanto arī partneris, jācenšas vai nu abpusēji vienoties un līgumu ietvert vienā dokumentā, vai arī skaidri jāiebilst pret nevēlamajiem noteikumiem

Līguma forma

- Līguma formu daudzveidība
 - abpusēji parakstīts rakstveida dokuments
 - pro-formas rēķins
 - elektroniska forma
- Mutisks līgums vai rakstveida līgums
- Rakstveida līguma tendences
- Rakstveida līguma sagatavošanas praktiskie aspekti

Līguma saturs (1)

Terminoloģija

Līguma saturs

- Angļu valodā bieži lietotu līguma noteikumu pareiza izpratne
- **Reasonable efforts** (lesser commitment)
- **Best endeavours** (stronger commitment)
- „**Best**” versus „**reasonable**” endeavours (is there a difference)
- **Indemnity** (more British) / **Indemnification** (more American)
- **To indemnify and hold harmless**
- **Holding harmless** — additional commitment not to claim the expenses, the damages

Līguma saturs (2)

Terminoloģija

Līguma saturs

- Lielbritānijā bieži lietotu līguma noteikumu pareiza izpratne (turpinājums)
- **Without prejudice** — a reservation made on a statement or offer that it is not an admission or cannot otherwise be used against the issuing party in future dealings or litigation with any determinative legal effect.
- **Merchantable quality** — goods must be of merchantable quality to be sold (this means that they must conform to a minimum standard).
- **Time is of the essence**
- **Distinguishing the difference between similar words**

Līguma saturs (3)

- Līguma rekvizīti
 - nosaukums
 - numurs
 - noslēgšanas vieta un laiks
- Puses
 - precīzi dati par pusēm
 - pārstāvības pamats
- Līguma priekšmets
 - viena puse nodod otram precī pret samaksu

Līguma saturs (4)

- Prece
 - daudzums
 - nosaukums
 - apraksts, specifikācija
 - īpašie pircēja noteikumi
- Pušu pienākumi un tiesības
 - atļaujas u.c. formālās prasības, apdrošināšana, intelektuālais īpašums

Līguma saturs (5)

- Samaksas kārtība
 - līguma summa, valūta
 - samaksas termiņi un kārtība
 - nodokļu, nodevu samaksas pienākums
 - finanšu garantijas
- Piegādes noteikumi
 - Incoterms (2000/2010)/pašu noteiktie
 - daļējas piegādes iespēja
 - iepakojums, dokumenti
 - piegādes kavējuma sekas

Līguma saturs (6)

- INCOTERMS® 2010 — starptautiski tirdzniecības noteikumi
- Kas organizē transportēšanu un maksā transporta izmaksas
- Kas un no kura brīža nes risku par preču bojājumu un zudumu
- Kas sedz oficiālos maksājumus saistībā ar eksportu un importu
- Kas maksā par apdrošināšanu (CIF un CIP noteikumu gadījumā)
- Obligāti jānošķir vispārējie INCOTERMS® 2010 noteikumi (EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP un DDP) no speciāli jūras pārvadājumiem paredzētajiem (FAS, FOB, CFR un CIF)
- Piemēro tikai tad, ja tieši noteikts līgumā
- Neregulē cenu, maksājuma metodes, īpašuma tiesību pāreju vai līguma pārkāpumu sekas
- Ja neizmanto INCOTERMS® 2010, šīs lietas jāatrunā atsevišķi

Līguma saturs (8)

- Precīzi pušu pienākumi (turpinājums)
- Piegādes veids — pa daļām vai vienā reizē
- Precīza piegādes (un iekraušanas) vieta
- Piegādei izmantojamais transports un transportēšanas īpatnības
- Kas sedz preču iekraušanas un izkraušanas izmaksas
- Kas un kad precī pārbauda
- Apdrošināšanas jautājumi (ieteicams atrunāt detalizētāk, nekā INCOTERMS® 2010)
- Pušu pienākumi attiecībā uz dokumentāciju, ko nenosedz INCOTERMS® 2010
- Pušu pienākumi saistībā ar intelektuālo īpašumu
- Rīcības mehānisms piegādes kavējuma gadījumā

Līguma saturs (8)

- Preču kvalitātes noteikumi
 - preces pārbaude
 - preču garantijas noteikumi
 - atbilstība valsts vai citām izvirzītajām prasībām
 - preces defektu vai neatbilstošas preces piegādes sekas
- Riska un īpašumtiesību pārejas brīdis

Līguma saturs (9)

- Pušu atbildība
 - līgumsods vai nokavējuma procenti
 - zaudējumu atlīdzības pienākums
 - atbildības ierobežojumi
 - “force majeure”
- Līguma grozīšana un izbeigšana
- Piemērojamais likums un strīdu risināšanas kārtība

Līguma saturs (10)

- Noslēguma noteikumi
 - konfidencialitāte
 - paziņojumu forma un kontaktpersonas
 - līguma valoda
- Pušu paraksti
- Pielikumi

Līguma neizpilde

- Tiesību aizsardzības līdzekļi – līgumā vai tiesību aktos noteiktie
- Līgumisko tiesību aizsardzības līdzekļu efektivitāte
- Pierādījumu nasta – prasītājam
- Rakstveida līgums kā pušu saistību pierādījums

Strīdu risināšana

- Līguma noteikumi par strīdu risināšanu
- Sarunas un mediācija (nav izplatīta)
- Šķīrējtiesa kā alternatīva valsts tiesai
- Būtiski — līgumā izmantot konkrētās šķīrējtiesas paraugklausulu vai lūgt to sastādīt juristiem
- Pārsvarā ātrāka, nekā tiesa — spriedums nav pārsūdzams
- Konfidenciāla
- Iespējams, profesionālāka un lētāka (atkarīgs no konkrētās situācijas)
- Neformālāks process un lielāka pušu brīvība (piemēram, attiecībā uz procesa valodu)
- Ņujorkas vai Ženēvas konvencijas dalībvalsts šķīrējtiesā taisīta sprieduma izpildi panākt citās šo konvenciju dalībvalstīs salīdzinoši vienkārši (Ņujorkas — plaši izplatīta pasaulē, Ženēvas — Eiropā)
- Vairāk informācijas par arbitrāžas tiesām:
<http://viewer.zmags.com/publication/8d66a1fc#/8d66a1fc/6>

Strīdu risināšana

- Līguma noteikumi par strīdu risināšanu
- Tiesa
- Puses līgumā var izvēlēties piekritību (piemēram, ka strīda gadījumā to risina Latvijas vai Lielbritānijas tiesas)
- Ja puses neizvēlas, piekritību nosaka ES regula «Brisele I»
- Tiesvedības ilgums: Latvijā vienā instancē 469 dienas, Lielbritānijā — 399
- Vienai pusei jebkurā gadījumā būs ceļa izdevumi
- Vienai pusei šā vai tā būs izdevumi par ārvalstu juristu algošanu
- Dokumentu tulkošanas izdevumi
- Pierādījumu iegūšana ārvalstī salīdzinoši grūtāka
- ES valstī taisīta sprieduma izpildi panākt citā ES valstī diezgan vienkārši

Noslēguma noteikumi

- Līguma spēkā stāšanās
- Līguma termiņš
- Līguma grozīšana
- Līguma izbeigšana
- Konfidencialitātes noteikumi
- Savstarpēju pušu paziņojumu forma
- Līguma valoda(-s) (ja vairākas, tad kura noteicošā)
- Līguma eksemplāru skaits
- Pušu paraksti
- Pielikumi (piemēram, pušu kontaktpersonas, specifikācijas)

EVERSHEDS BITĀNS

Paldies par uzmanību!

www.eversheds.lv

EVERSHEDS BITĀNS

EVERSHEDS BITĀNS

Eksporta darījumu juridiskie jautājumi

Māris Vainovskis

Zvērināts advokāts

ZAB "Eversheds Bitāns" partneris

2013.gada 9.oktobrī

EVERSHEDS BITĀNS